

СОЦІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УДК 796.015.15-056.26

КОГУТ І. О., ЯРМОЛЕНКО М. А.

Національний університет фізичного виховання та спорту України

Соціальні аспекти навчально-тренувальної діяльності футболістів
Спеціальних олімпіад в Україні**Анотація. Мета:** дефініція соціального ефекту від занять футболом спортсменів з відхиленнями розумового розвитку.**Матеріал і методи:** дослідження проводилося на основі опитування батьків футболістів Спеціальних Олімпіад (n=45). **Результати:** проаналізовано значимість спільних зі здоровими однолітками навчально-тренувальних занять для футболістів з відхиленнями розумового розвитку. При цьому заняття футболом розглядаються як засіб соціальної інтеграції для цієї категорії людей. У дослідженні визначені соціальні взаємовідносини у системі «спортсмен – спортсмен», «спортсмен – тренер». **Висновки:** обґрунтовано необхідність впровадження у навчально-тренувальний процес людей з відхиленнями розумового розвитку програми «Об'єднаний спорт», яка значною мірою сприяє соціальній інтеграції осіб з такими порушеннями. Формування соціальних навичок та взаємовідносин у команді відбувається завдяки взаємному розумінню і згуртованості колективу.**Ключові слова:** Спеціальна Олімпіада, соціальний ефект, соціальна інтеграція, футболісти з відхиленнями розумового розвитку.

Вступ. З кожним роком кількість людей з відхиленнями розумового розвитку (ВРР) зростає [6; 13]. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) на 2013 рік, кількість осіб з такими порушеннями перевищило позначку 300 млн. «Спеціальні Олімпіади» – найбільша міжнародна організація, що надає тренувальний і змагальний досвід у літніх і зимових видах спорту для людей з ВРР. Одним з активно розвиваючих пріоритетно-репрезентативних видів спорту в межах програми «Спеціальна Олімпіада України» є футбол (А. В. Передерій, О. О. Павлось, 2014).

Останнім часом багатьма фахівцями у галузі корекційної педагогіки, спеціальної психології, адаптивної фізичної культури ведеться пошук нових і ефективних шляхів соціальної інтеграції цих осіб. Більшість авторів вважають, що заняття спортом є одним з найефективніших засобів задля досягнення зазначеної мети [1; 4; 7–10; 12]. Наукові дослідження з питань соціальної інтеграції осіб з ВРР шляхом інклюзивного навчання проводилися Т. Р. Тенкачовой (2014), І. О. Когут, С. Применко (2012–2014), К. І. Васильєвої, Ю. Д. Бойчуком, Л. В. Гринем, С. С. Єрмаковим (2012); питаннями соціальної адаптації людей з відхиленнями розумового розвитку засобами фізичної культури і спорту займалися П. Ю. Корольов (2009), Н. Л. Бабич, В. А. Румак, Є. М. Каленик (2007), Т. В. Воскресенська (2011), О. Чернявська (2012); соціально-психологічну адаптованість спортсменів з відхиленнями розумового розвитку шляхом спеціально-організованих занять футболом у Росії аналізувала О. М. Никифорова (2012); вплив тренувальних занять з міні-футболу на міжособистісне спілкування молодих людей з помірно розумовою відсталістю у Росії досліджував Є. С. Карасьов (2013); вплив програми «Об'єднаний спорт» на показники антропометрії, фізичної і спеціальної підготовленості та соціально-психологічні характеристики у спортсменів з ВРР і здорових партнерів вивчали F. Baran, A. Aktop, D. Czer, S. Nalbant, E. Aplamaju, S. Barak, Y. Hutzler (2012–2013).

Однак недостатньо дослідженою залишається

проблема інтеграції людей з ВРР у суспільство шляхом активного залучення до занять спортом. Особливо гостро така тенденція проявляється в Україні, де за даними Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Спеціальна Олімпіада України» з 1 млн людей з такими порушеннями займаються різними видами спорту всього близько 19 тис.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана у відповідності до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 р. за темою 1.10 «Соціально-гуманістичні основи розвитку адаптивного спорту в Україні» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (номер державної реєстрації 0113U004011).

Мета дослідження: дефініція соціального ефекту від занять футболом спортсменів з відхиленнями розумового розвитку.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати значимість спільних навчально-тренувальних занять футболістів з відхиленнями розумового розвитку зі здоровими однолітками.
2. Виявити вплив навчально-тренувального процесу на рівень соціальної інтеграції футболістів Спеціальних Олімпіад.

Матеріал і методи дослідження: аналіз і узагальнення спеціальної та науково-методичної літератури, матеріалів мережі Інтернет; опитування (бесіда, анкетування), методи спостереження, порівняння та аналізу соціальних аспектів навчально-тренувальної діяльності футболістів Спеціальних Олімпіад.

Для визначення соціального ефекту від занять футболом проведено опитування 45 батьків футболістів з ВРР. Опитування здійснювалось під час проведення змагань «14-й європейський футбольний тиждень Спеціальної Олімпіади Європи/Євразії в Україні» у місті Харків. Вік дітей, опитаних респондентів знаходився у діапазоні від 9 до 19 років, стаж занять спортом у середньому складав від 3 до 4 років; 51,1% футболістів мали легкий ступінь ВРР, 35,6% – помірний; 11,1% – важкий; 2,2% – глибокий. У спортсменів спостерігались й інші захворювання:

dx.doi.org/10.15391/sns.v.2015-2.017

© КОГУТ І. О., ЯРМОЛЕНКО М. А. 2015

42,2% мали Синдром Дауна; 34,4% – аутизм; 11,1% – церебральний параліч; 6,7% – фенілкетонурія; 2,2% – Синдром Мартіна; 2,2% – Синдром Аперта; 2,2% – Синдром Прадера-Віллі.

Результати дослідження та їх обговорення.

Європейський союз (ЄС) є активним прихильником інтегрованої освіти і закликає своїх членів та країни, які прагнуть вступити до ЄС, створювати умови для поліпшення якості життя і можливостей людей з інвалідністю шляхом створення можливостей для навчання у звичайних класах разом зі здоровими однолітками. Відносно інклюзивної освіти спостерігається прогрес по всьому світу, починаючи від повного включення, коли учні з ВРР навчаються разом зі своїми здоровими однолітками у звичайних класах, а також в окремих класах при загальноосвітніх школах та спеціалізованих закладах [3; 11].

Європа у даному напрямку має вагомі здобутки. Наприклад, в Австрії більшість студентів з ВРР здобувають освіту разом зі своїми здоровими однолітками в інклюзивних класах. У Польщі надаються можливості для людей з цими порушеннями вчитися разом зі здоровими однолітками. Румунія також в останні роки почала сприяти інтеграції учнів з такими порушеннями у звичайні школи, але в даний час включає у загальноосвітній процес тільки людей з легким ступенем ВРР. Словаччина працює над впровадженням інклюзивної освіти, хоча спеціальні школи до сих пір залишаються нормою для більшості таких студентів. Аналогічна тенденція спостерігається у багатьох країнах пострадянського простору, у тому числі і в Україні [2; 5].

Інклюзія вважається складним процесом для сприяння соціальної інтеграції людей з інвалідністю, однак це не єдиний засіб для досягнення цієї мети. Досвід інклюзії у Сполучених Штатах показує, що фізичне розміщення студентів з ВРР у звичайних класах не призведе до їхньої соціальної інтеграції. Студенти з такими порушеннями ізольовані від своїх здорових однолітків. Практичний досвід протягом більше 30 років показав, що молоді у Сполучених Штатах сприймає студентів з даними порушеннями як істотно «інших» та не хоче соціально взаємодіяти з ними. Визнаючи факти існування безлічі проблем у просуванні соціальної інтеграції у школі, Сполучені Штати та багато інших країн почали розглядати альтернативні способи залучення здорової молоді та осіб з ВРР до спільної діяльності за межами навчальної аудиторії, у тому числі і через спорт. Будучи світовим лідером у наданні можливості відвідувати тренувальні заняття і брати участь у змаганнях людям з ВРР, організація «Спеціальна Олімпіада» розробила волонтерську програму сприяння соціальної інтеграції зазначеної категорії людей під назвою «Об'єднаний спорт». Дана програма об'єднує здорових людей та осіб з ВРР подібного віку і здібностей, щоб тренуватися і змагатися на рівних у спортивній команді. Уперше програму «Об'єднаний спорт» було апробовано у 1988 р. у трьох видах спорту: боулінг, софтбол і волейбол [14; 15]. Позитивні результати сприяли її інтеграції і в інших видах спорту, у тому числі й у футболі. Вищесказане свідчить про те, що надзвичайно важливим чинником підвищення ефективності та якості навчально-тренувального процесу Спеціальних Олімпіад є формування соціальних умов і позитивних

взаємовідносин у команді.

Аналізуючи ефект від занять спортом осіб з ВРР у результаті опитування батьків, визначено, що 75,6% респондентів віддали своїх дітей у секцію футболу для того, щоб поліпшити їх стан здоров'я; 48,9% – розглядають заняття футболом як засіб формування соціальних умов і взаємовідносин; 15,6% – керувались бажанням: щоб їх діти придбали футбольні навички; перебували під наглядом у колективі, який здатний дати позитивний соціальний досвід. Соціальні навички – одні з найважливіших здібностей, які можуть знадобитися людям з даними порушеннями у процесі життєдіяльності, оскільки люди є соціальними істотами, які потребують спілкування з однолітками. У процесі бесіди з батьками були визначені основні соціальні навички футболістів Спеціальних Олімпіад: вміння дотримуватися правил особистої гігієни; розповідати про свої почуття та емоції; розпізнавати і сторонитися ризикованих ситуацій; знати і вміти користуватися правилами спілкування, а також вміти знаходити шляхи вирішення конфліктів; мати навички слухати і вести розмову зі співрозмовником, аналізуючи отриману інформацію; самостійно приймати рішення; цуратися неправильних форм поведінки (куріння, алкоголь, конфлікти і т. д.); поважати себе, володіти саморегуляцією та емансипацією.

В Україні опитування батьків футболістів Спеціальних Олімпіад засвідчило наявність певних тенденцій, що обумовлюють можливість формування позитивного ставлення до занять спортом зазначених атлетів (рис. 1).

Невелика кількість футболістів (6,7%) не бажають відвідувати тренувальні заняття у зв'язку з тим, що вони мають значні труднощі у спілкуванні з однолітками, і це в основному особи, які страждають важкими формами захворювань аутичного спектру; 17,8% батьків стверджують, що їхні діти відвідують тренувальні заняття частіше з поганим настроєм; 23,8% осіб з даними порушеннями мають переважно гарний настрій; 51,7% дітей приходять на тренувальні заняття з гарним настроєм.

Низькі показники участі у тренувальних заняттях зі здоровими людьми обумовлені тим, що більшість дітей, які займаються футболом, є сиротами і проживають у спеціалізованих корекційних установах.

Програма «Об'єднаний спорт» насамперед спрямована на включення у життя соціуму людей з ВРР шляхом знищення історично сформованих бар'єрів, одночасно підвищуючи спортивну майстерність і підготовку до змагань Спеціальних Олімпіад з футболу. Мета даної програми – підвищення почуття власної гідності у людей з такими порушеннями, встановлення та розвиток дружніх відносин у команді. Тренери також надають можливість сім'ям футболістів брати участь у навчально-тренувальних заняттях і змаганнях в якості спортсменів. При проведенні спільних навчально-тренувальних занять та змагань, футболісти з ВРР наслідують здоровим одноліткам, при цьому у них спостерігається: формування мотивації до активних занять спортом; засвоєння спеціальних знань; швидший соціальний розвиток шляхом соціальної інтеграції у мікросоціум, який складається з найближчого оточення: батьки, тренери, учителі, вихователі, лікарі та ін.

Опитування батьків дозволило встановити, що

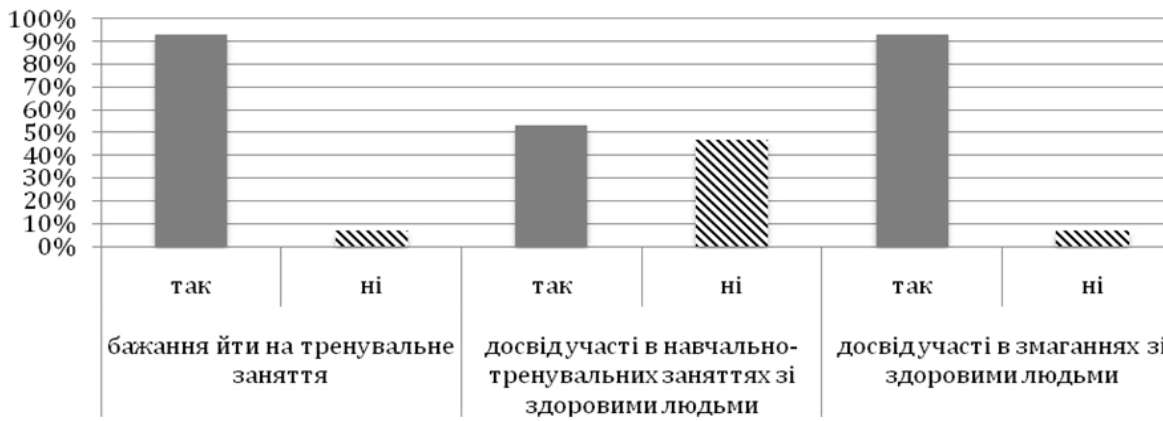

Рис. 1. Тенденція позитивного ставлення футболістів до занять спортом (за даними анкетування, n=45), %

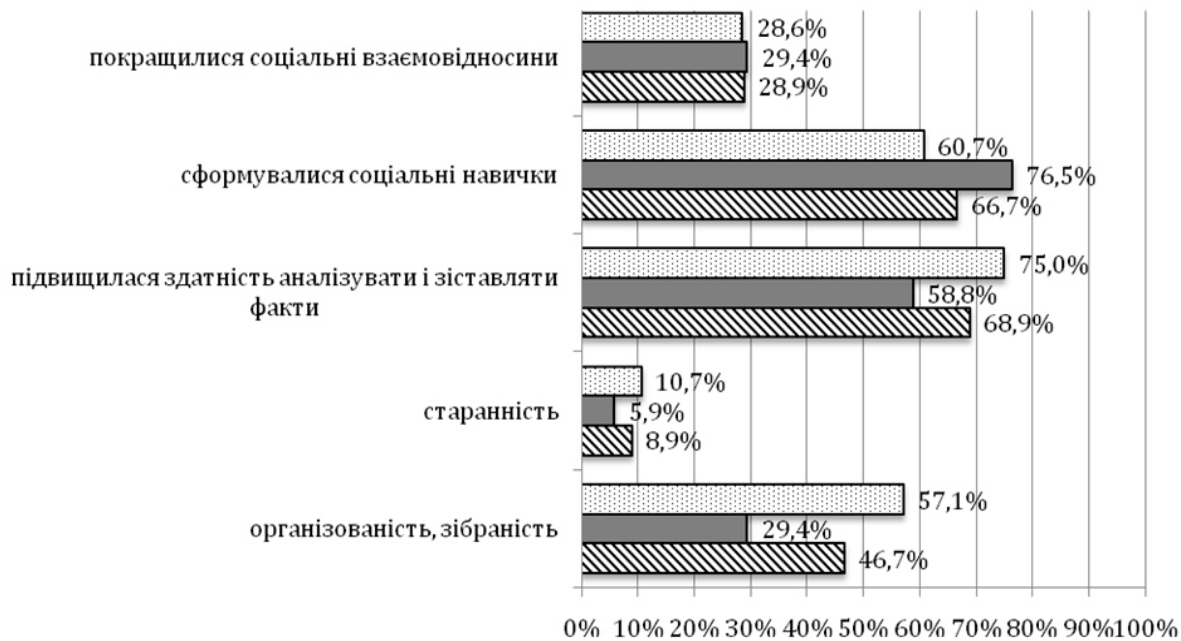

Рис. 2. Зміни соціальних умінь і навичок, що відбуваються у результаті занять спортом осіб з ВРР (за даними анкетування батьків, n=45), %:

- ▤ – особи, які займаються футболом та іншими видами спорту;
- – особи, які займаються тільки футболом;
- ▨ – загальні тенденції

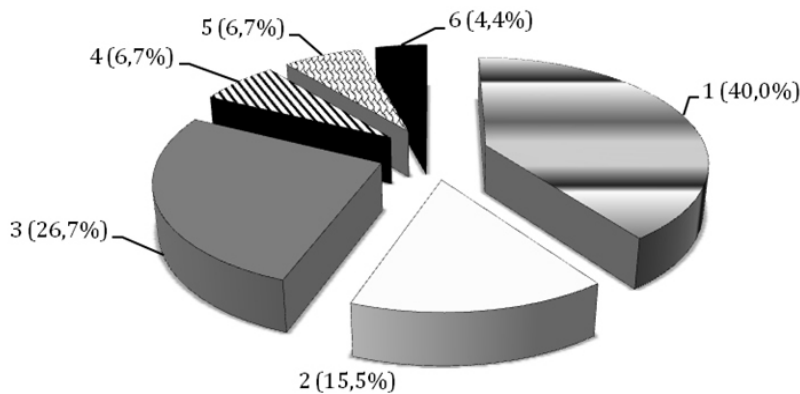

Рис. 3. Взаємовідносини між футболістами Спеціальних Олімпіад у колективі на навчально-тренувальних заняттях (за даними анкетування батьків, n=45), %:

- 1 – дружні, доброзичливі; 2 – з більшістю дружні; 3 – з деякими дружні; 4 – ні з ким не дружив;
- 5 – конфліктні; 6 – Ваш варіант

КОЛУТ І. О., ЯРМОЛЕНКО М. А. Соціальні аспекти навчально-тренувальної діяльності футболістів Спе-

37,8% дітей займаються тільки одним видом спорту – футболом, а 62,2% осіб займаються паралельно декількома видами спорту. Найбільш популярними серед них є: баскетбол, легка атлетика, плавання, боділінг, настільний теніс та ін. Після занять одночасно двома і більше видами спорту спостерігається більш високий приріст за окремими показниками соціальних умінь і навичок у людей з ВРР (рис. 2).

Аналізуючи дані анкетування щодо змін соціальних умінь і навичок, що відбуваються у результаті занять спортом осіб з ВРР, було встановлено, що футбол значним чином сприяє формуванню соціальних навичок (76,5%) і взаємовідносин у колективі (29,4%). Згідно спостережень батьків, у спортсменів з даними відхиленнями, які займаються крім футболу ще декількома видами спорту, відзначається великий руховий досвід, що сприяє підвищенню рівня організованості та зібраності (57,1%), а також спостерігається гарна здатність аналізувати та зіставляти факти (75%).

Футбольна команда представляє собою малу соціальну групу, проте дослідження проблеми взаємовідносин у колективі завжди актуальні, оскільки є визначальним фактором у спортивній діяльності. Успішний виступ футболістів Спеціальних Олімпіад на змаганнях обумовлюється мотивами, які визначають міжособистісні відносини «спортсмен – спортсмен» і «спортсмен – тренер». При адекватному підборі та вдосконаленні засобів, методів, форм організації та проведення занять взаємовідносини у футбольній команді будуть зміцнюватися, а колектив буде дружнім та організованим. Опитування батьків дозволило встановити взаємовідносини між спортсменами з ВРР у футбольній команді (рис. 3).

Сумісність і згуртованість команди залежить від соціальних, психологічних і біологічних факторів. Біологічні, у свою чергу, залежать від нервових процесів, які протікають в організмі людей з ВРР, що встановлюють або розмежовують симпатію до членів команди. До психологічних факторів належать: схожість в емоційній сфері, різних звичках, відчуттях і сприйняттях зовнішнього світу, а до соціальних факторів відносяться: однакова оцінка навколишньої дійсності і погляди людей, які займаються одним і тим же видом спортивною діяльності – футболом. У спортивній команді, яка має невідповідності хоча б в одній з груп факторів, можуть виникати конфлікти. Важливою ланкою оптимізації тренувального процесу є реакція тренера, що виконує керівну функцію у системі Спеціальних Олімпіад, на існуючі конфлікти у футбольній команді. За даними опитування батьків футболістів Спеціальних Олімпіад, більшість тренерів (55,5%) намагалися розібратися і встановити справедливість; 15,6% керівників ніяк не реагували на розбіжності у колективі; 11,1% тренерів робили вигляд, що не знають про них і така ж кількість

педагогів знаходили винних у конфлікті та проводили з ними профілактичну бесіду; 4,5% респондентів вказали, що вихователі навіть не знають про них; 2,2% інструкторів з футболу карали всіх учасників конфлікту; 11,1% педагогів не визначились з варіантом відповіді. Тренер Спеціальних Олімпіад у першу чергу є педагогом і вихователем, основним завданням якого є – не допускати розвитку конфліктних ситуацій у спортивній команді. Абсолютно недопустимим є замовчування, незнання про конфлікт, а також застосування покарання до спортсменів з ВРР, так як це відіб'ється на їх ставленні до тренера. Проведене анкетування батьків атлетів дозволило визначити ставлення спортсменів даної нозології до тренерів Спеціальних Олімпіад: з великою повагою (62,3%); багато з повагою, але деякі ні (8,9%); деякі з повагою, але більшість ні (22,2%); в основному боялися і мало хто поважав (2,2%); не змогли визначитися з варіантом відповіді (4,4%). Така тенденція свідчить, що переважна більшість тренерів встановила позитивні взаємовідносини зі своїми підопічними, незважаючи на те, що велика кількість людей з такими порушеннями мають серйозні проблеми у поведінковій сфері унаслідок наявних захворювань. Однак застосування індивідуального підходу до спортсменів з ВРР та правильний підбір організаційно-методичного забезпечення навчально-тренувального процесу сприяє зміцненню соціальних взаємовідносин у колективі, що є важливим фактором ефективного проведення тренувальних занять із зазначеним контингентом.

Висновки. Таким чином, аналіз спеціальної науково-методичної літератури та практичний досвід тренерів обґрунтували необхідність впровадження у навчально-тренувальний процес людей з ВРР програми «Об'єднаний спорт», яка значним чином сприяє соціальній інтеграції осіб з такими порушеннями.

Заняття різними видами спорту, у тому числі і футболом мають значний соціальний ефект на людей з ВРР. Формування соціальних навичок та взаємовідносин у команді відбувається завдяки взаємному розумінню і згуртованості колективу, а також дуже важливою ланкою є творчий підхід тренера до організації та проведення навчально-тренувальних занять і ставлення до нього спортсменів Спеціальних Олімпіад, при цьому тренувальний процес та змагання являються інструментом соціальної інтеграції, а не самоціллю.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні організаційно-методичного забезпечення та техніко-тактичних дій футболістів з різними ступенями відхилення розумового розвитку та розробка на основі практичного досвіду тренерів власного підходу до організації та проведення навчально-тренувальних занять з футболістами Спеціальних Олімпіад.

Список використаної літератури:

1. Бабич Н. Л. Ефективність програми корекції емоційно-вольової сфери плавців із вадами розумового розвитку / Н. Л. Бабич // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2011. – № 3. – С. 140–146.
2. Васильєва К. І. Особливості здоров'я та збереження та соціалізації дітей з психофізичними вадами в умовах традиційного спеціального та інклюзивного навчання / К. І. Васильєва, Ю. Д. Бойчук // Формування здоров'я особистості в умовах навчального закладу : навчальний посібник / Ю. Д. Бойчук, К. І. Васильєва, Л. В. Гринь, С. С. Єрмаков ; МОНМСУ, ННІППХН-ПУ ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2012. – С. 38–59.
3. Каленик Е. Н. Качество жизни школьников с легкой степенью умственной отсталости, занимающихся адаптивным спортом / Е. Н. Каленик // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2012. – № 1. – С. 29–30, 47–49.
4. Карасёв Е. С. Влияние тренировочных занятий по мини-футболу на межличностное общение молодых людей с умеренной умственной отсталостью / Е. С. Карасёв // Адаптивная физическая культура. – 2013. – № 1. – С. 53–56.

5. Когут І. Особливості соціальної інтеграції спортсменів Спеціальних Олімпіад в українському суспільстві / І. Когут, С. Применко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 1. – С. 109–113.
6. Когут І. Перспективи наукових досліджень у спорті осіб із відхиленням розумового розвитку / І. Когут, Є. Гончаренко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 1. – С. 19–23.
7. Коштур Я. Є. Особливості навиків самообслуговування розумово відсталих підлітків / Я. Є. Коштур // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2009. – № 1. – С. 90–93.
8. Литош Н. Л. Спортивная подготовка в мини-футболе юношей 11-16 лет с нарушением интеллекта / Н. Л. Литош, Е. П. Парыгин // Адаптивная физическая культура. – 2010. – № 4. – С. 45–47.
9. Мамешина М. А. Особенности проведения подвижных игр с детьми с умственной отсталостью / М. А. Мамешина // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2012. – № 1. – С. 9–12.
10. Микишвили Т. И. Специально-педагогический эффект Специальных Олимпийских игр / Т. И. Микишвили, И. З. Цицишвили, Н. О. Оконашвили // Perspective moderne ale impactului societății contemporane asupra educației fizice și sportului : materialele conferinței științifice internaționale. – Chișinău, 2006. – С. 470–471.
11. Орлова В. В. Исследование познавательных процессов у детей с ограниченными возможностями здоровья : влияние игры в шахматы на их развитие / В. В. Орлова, А. Г. Николаева // Alma mater. – 2012. – № 11. – С. 61–69.
12. Пелих Е. Ю. Формирование мотивации к физкультурно-спортивной деятельности у школьников с нарушением интеллекта на занятиях адаптивным физическим воспитанием : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : 13.00.04 / Е. Ю. Пелих. – Санкт-Петербург, 2011. – 24 с.
13. Передерій А. Актуальні напрямки наукових досліджень міжнародного руху Спеціальних Олімпіад / А. Передерій // Молода спортивна наука. – Львів, 2013. – Вип. 17 : в 4 т., Т. 1. – С. 159–163.
14. Baran F. The effects of a Special Olympics Unified Sports Soccer training program on anthropometry, physical fitness and skilled performance in Special Olympics soccer athletes and non-disabled partners / F. Baran, A. Aktop, D. Özer, S. Nalbant, E. Ağlamış, S. Barak, Y. Hutzler // Research in developmental disabilities Journal. – Vol. 34, Issue 1. – 2013. – P. 695–709.
15. Özer D. Effects of a Special Olympics Unified Sports soccer program on psycho-social attributes of youth with and without intellectual disability / D. Özer, F. Baran, A. Aktop, S. Nalbant, E. Ağlamış, Y. Hutzler // Research in developmental disabilities Journal. – Vol. 33, Issue 1. – 2012. – P. 229–239.

Стаття надійшла до редакції: 15.03.2015 р.
Опубліковано: 30.04.2015 р.

Анотация. Когут И. А., Ярмоленко М. А. Социальные аспекты учебно-тренировочной деятельности футболистов Специальных Олимпиад в Украине. **Цель:** дефиниция социального эффекта от занятий футболом спортсменов с отклонениями умственного развития. **Материал и методы:** исследование проводилось на основе опроса родителей футболистов Специальных Олимпиад (n=45). **Результаты:** проанализирована значимость совместных со здоровыми сверстниками учебно-тренировочных занятий для футболистов с отклонениями умственного развития. При этом занятия футболом рассматриваются как средство социальной интеграции для этой категории людей. В исследовании определены социальные взаимоотношения в системе «спортсмен – спортсмен», «спортсмен – тренер». **Выводы:** обоснована необходимость внедрения в учебно-тренировочный процесс людей с отклонениями умственного развития программы «Объединенный спорт», которая значительным образом способствует социальной интеграции лиц с такими нарушениями. Формирование социальных навыков и взаимоотношений в команде происходит благодаря взаимопониманию и сплоченности коллектива.

Ключевые слова: Специальная Олимпиада, социальный эффект, социальная интеграция, футболисты с отклонениями умственного развития.

Abstract. Kohut I., Iarmolenko M. Social aspects of teaching and training Special Olympics football in Ukraine. **Purpose:** definition social effect of sports for footballers with abnormal mental development. **Material and Methods:** the study was conducted based on a survey of parents of players of Special Olympics (n=45). **Results:** there were analyzed the importance of joint with healthy peers training sessions for players with disabilities mental development. Football training sessions are seen as a means of social integration for this contingent. There were identified social relationships in the system: «athlete – an athlete», «athlete – coach». **Conclusions:** the necessity of implementing «Unified Sports» program in training process for people with disabilities mental development, which significantly contributes to the social integration of persons with disabilities. Develop social skills and relationships in the team are due to mutual understanding and cohesion of the team.

Keywords: Special Olympics, social impact, social integration, the players with disabilities mental development.

References:

1. Babich N. L. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2011, vol. 3, pp. 140–146. (ukr)
2. Vasileva K. I., Boychuk Yu. D., Grin L. V., Ermakov S. S. Formuvannya zdorov'ya osobistosti v umovakh navchalnogo zakladu [Formation of the health of the individual in terms of the institution], Kharkiv, 2012, pp. 38–59. (ukr)
3. Kalenik Ye. N. Fizicheskaya kultura: vospitaniye, obrazovaniye, trenirovka [Physical culture: education and training], 2012, vol. 1, pp. 29–30, 47–49. (rus)
4. Karasev Ye. S. Adaptivnaya fizicheskaya kultura [Adaptive physical education], 2013, vol. 1, pp. 53–56. (rus)
5. Kogut I., Primenko S. Teoriya i metodika fizichnogo vikhovannya i sportu [Theory and Methodology of Physical Education and Sport], 2013, vol. 1, pp. 109–113. (ukr)
6. Kogut I., Goncharenko E. Teoriya i metodika fizichnogo vikhovannya i sportu [Theory and Methodology of Physical Education and Sport], 2011, vol. 1, pp. 19–23. (ukr)
7. Koshtur Ya. E. Pedagogika, psikhologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu [Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sport], Kharkiv, 2009, vol. 1, pp. 90–93. (ukr)
8. Litosh N. L., Parygin Ye. P. Adaptivnaya fizicheskaya kultura [Adaptive physical education], 2010, vol. 4, pp. 45–47. (rus)
9. Mameshina M. A. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2012, vol. 1, pp. 9–12. (rus)
10. Mikiashvili T. I., Tsitsishvili I. Z., Okonashvili N. O. Perspective moderne ale impactului societății contemporane asupra educației fizice și sportului, Chișinău, 2006, pp. 470–471. (rus)
11. Orlova V. V., Nikolayeva A. G. Alma mater, 2012, vol. 11, pp. 61–69. (rus)
12. Pelikh Ye. Yu. Formirovaniye motivatsii k fizkulturno-sportivnoy deyatel'nosti u shkolnikov s narusheniyem intellekta na zanyatiyakh adaptivnym fizicheskim vospitaniyem : avtoref. kand. ped. nauk [Formation of motivation to sports activity in school children with intellectual disabilities in the classroom adaptive physical education : PhD thesis], Saint-Petersburg, 2011, 24 p. (rus)
13. Perederiy A. Moloda sportivna nauka [Young sports science], Lviv, 2013, Vol. 17, in 4 book, book 1, pp. 159–163.
14. Baran F. The effects of a Special Olympics Unified Sports Soccer training program on anthropometry, physical fitness and skilled performance in Special Olympics soccer athletes and non-disabled partners / F. Baran, A. Aktop, D. Özer, S. Nalbant, E.

Ağlamış, S. Barak, Y. Hutzler // *Research in developmental disabilities Journal*. – Vol. 34, Issue 1. – 2013. – P. 695–709.

15. Özer D. *Effects of a Special Olympics Unified Sports soccer program on psycho-social attributes of youth with and without intellectual disability* / D. Özer, F. Baran, A. Aktop, S. Nalbant, E. Ağlamış, Y. Hutzler // *Research in developmental disabilities Journal*. – Vol. 33, Issue 1. – 2012. – P. 229–239.

Received: 15.03.2015.

Published: 30.04.2015.

Когут Ірина Олександрівна: к. фіз. вих., доцент; Національний університет фізичного виховання і спорту України: вул. Фізкультури, 1, м. Київ, 03680, Україна.

Когут Ирина Александровна: к. физ. восп., доцент; Национальный университет физического воспитания и спорта Украины: ул. Физкультуры, 1, г. Киев, 03680, Украина.

Irina Kohut: PhD (Physical Education and Sport), Associate professor; National University of Physical Education and Sport of Ukraine: Phizkultury str. 1, Kyiv, 03680, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-8862-9545

E-mail: Kia_best73@mail.ru

Ярмоленко Максим Анатолійович: Національний університет фізичного виховання і спорту України: вул. Фізкультури, 1, м. Київ, 03680, Україна.

Ярмоленко Максим Анатольевич: Национальный университет физического воспитания и спорта Украины: ул. Физкультуры, 1, г. Киев, 03680, Украина.

Maksym Iarmolenko: National University of Physical Education and Sport of Ukraine: Phizkultury str. 1, Kyiv, 03680, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0003-2181-4022

E-mail: muxyar@gmail.com

Бібліографічний опис статті:

Когут І. О. Соціальні аспекти навчально-тренувальної діяльності футболістів спеціальних олімпіад в Україні / І. О. Когут, М. А. Ярмоленко // *Слобожанський науково-спортивний вісник*. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 2(46). – С. 85–90. – dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-2.017

